

POMIRENI U KRISTU

Jedna od temeljnih ideja II. vat. sabora s obzirom na kršćanski život jest: kršćanski život mora imati kao svoju posebnu oznaku sudjelovanje u sveukupnom Kristovom misteriju. Biti u Kristu i djelovati u skladu s tim, postaje najviša norma kršćanskog života.

Stoga moralni život kršćana treba biti ogledalo Crkve koja samu sebe shvaća kao zajednicu naroda Božjega što ujedinjuje i vodi Duh ljubavi preko svojih darova i karizama (LG). Crkva kao takva trajno živi svoj eshatološki karakter, tj. ona je na trajnom hodočašću prema nebeskom Jeruzalemu te je stalno pozvana da se čisti očekujući slavni dolazak svoga Zaručnika.

Kršćanski život tako shvaćen jest onda trajno obraćenje i bdjenje u svim časovima jer Zaručnik može i iznenada doći. Kršćani su, pak, pozvani na život s Bogom i to u Kristu. Tu istinu posebno razrađuje sv. Pavao. On, zapravo, ne poznaje samo čovjeka, nego čovjeka grešnika koji je s Bogom pomiren po Kristu i u Kristu (2 Kor 5,18). Sadašnje stanje kršćanina u odnosu prema Bogu izraženo je našim *biti u Kristu* (1 Kor 1,30), izrazom koji se u poslanicama sv. Pavla pojavljuje čak 164 puta.¹ Stoga kršćani moraju živjeti kao krštenici, kao oni koji su umrli i uskrsli u Kristu na novi život (Rim 6,1-11). Stoga je za sv. Pavla kršćanin onaj koji je pozvan od Boga u Kristu i po Kristu. Taj poziv na sudjelovanje u božanskom životu treba shvatiti kao *dar*, što se opet pokazuje u svakodnevnom životu i ponašanju (1 Sol 4,7).

1. Era oprostjenja grijeha

Nikome nije potrebno dokazivati da je ljudski život prožet i negativnim elementima. A glavne tri negativnosti ljudskog života su grijeh, bolest i smrt. To su tri stvarnosti s kojima se čovjek nikada i nikako nije mogao pomiriti, a nije ih mogao ni razumski opravdati i protumačiti. Gledajući ih i čisto ljudskim očima, one same u sebi nemaju smisla jer upravo označavaju nedostatak nečega i, kao takve, nadilaze se samo u svojim suprotnostima: grijeh u oprostjenju, bolest u zdravlju, smrt u životu.

Gledajući kršćanskim očima na te stvarnosti, moramo onda reći da su to različite manifestacije zla, ali zla koje je međusobno povezano. Naime, zlo je to koje svojom misterioznom snagom napada čovjeka, čovječanstvo i čitavo stvorenje. I težnja čovjeka i stvorenja jest da se oslobode od tog utjecaja i robovanja zlu. A vi-

1. Usp. B. HÄRING, *Theologia moralis speciali cura perficienda*, u. *Seminarium* 6 (1966), 358-363.

dimo da nitko ne može uteći smrti, bolesti i grijehu, iako postoji jasno obećanje oslobođenja, i to obećanje Boga Stvoritelja. Zar se onda ne bi moglo govoriti o nekakvoj iluziji ili utopiji kršćanstva? Ipak, to se kršćansko uvjerenje u oslobođenje bazira na Božjoj riječi, na riječi Isusa Krista, tj. bazira se na vjeri u tu Riječ. A ta Božja Riječ nije ostala daleka, nego je postala i stvarna: ona se utjelovila, na ovoj zemlji proživjela život čovjeka i kao čovjek ne samo obećala nego svojom mukom, smrću i uskrsnućem zadobila čovjeku „oproštenje grijeha”, te tako čovjeka oslobodila već *ovdje i sada* od njegovoga vječnog tiranina – zla koje se manifestira u grijehu.

Stoga s Kristom i započinje nova era u povijesti čovječanstva i povijesti spasenja: *era oprostjenja grijeha*. Tu najveću povlasticu, zapravo prekretnicu u povijesti spasenja, uskrsli Krist povjerava upravo svojoj Crkvi: „Kao što je mene poslao Otac tako i ja šaljem vas. Poslije tih riječi dahne u njih i reče im: 'Primate Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im; kojima zadržite, zadržani su im'.” (Iv 20,21-23). Riječ je, dakle, o poslanju i nalogu uskrslog Krista-Gospodina, te stoga Crkva mora to u djelo provoditi i stalno pronalaziti načine da ostvari to temeljno svoje poslanje, ako želi ostati vjerna svome Zaručniku. Upravo zbog te misije darovan joj je i Duh Sveti koji postaje garant njezinog uspjeha. A kad je tako, Crkva je onda dužna uvijek voditi brigu da taj radosni i yeličanstveni navještaj spasenja preko oprostjenja grijeha stigne do svih ljudi dobre volje, u svim prostorima i vremenima. Sam navještaj tada mora biti upućivan u obliku poziva na obraćenje.

Oproštenje grijeha se, dakle, već zbilo u Kristu, a on poziva i šalje Crkvu da ga naviješta i da ga dariva svim ljudima do svršetka svijeta. Vršeći to djelo navještjenja o oproštenju grijeha, i Krist i Crkva zajedno s njim, vrše volju Očevu, a to je naše spasenje. Otac je povjerio Kristu da izvede to spasenje, a to spasenje je upravo ono što ga je on navijestio i što su ga njegovi vjernici iščekivali u vremenu prije Kristovog dolaska. Očev dar je i Duh Sveti koji „je otpuštenje grijeha”,² i koji otpuštenje ostvaruje preko sakramenata kršćanske zajednice sve do „paruzije”. Ako pod tim vidom gledamo na „oproštenje” grijeha, možemo onda ustvrditi da je to žarišni događaj čitave objave.³

Osim toga, gledajući tako na značenje i domet „oproštenja grijeha”, bolje možemo shvatiti i bit Kristovog djela, a i samu povijest spasenja zahvatiti u njezinoj žarišnoj točki. Ipak, samo shvaćanje biti povijesti spasenja čovjeku nije dovoljno da bi mu grijesi automatski bili otpušteni. Čovjek mora doživjeti oprostjenje grijeha, a to može ostvariti jedino priznavanjem svojih grijeha i zazivanjem Božjeg milosrđa prožeti vjerom u snagu oprostjenja što ga je Krist izveo. I upravo na toj činjenici, da je to Krist već izveo, počiva i moralni zahtjev za obraćenjem što onda rezultira pomirenjem čovjeka-grešnika. Stoga to onda mora usmjeravati život i navještaj ne samo pojedinca nego i čitave zajednice Božjega naroda. A Cr

2. Usp. Darovna molitva subote 7. vazmenog tjedna.

3. Usp. AA. VV, Trattato di etica teologica, Bologna 1981, vol. 2, 174.

kva, zajednica Božjeg naroda, to živi i ostvaruje preko sakramenta pokore što ga i danas naviješta kao put obraćenja i put oprostjenja grijeha svim ljudima (2 Kor 5,18-20).

2. Dozvoliti vlastito obraćenje

Radosni navještaj o oprostjenju grijeha Crkva sintetizira u pozivu upućenom svakom čovjeku da prizna kako je Isus Krist „Jaganjac Božji, onaj koji oduzima grijeh svijeta” (Iv 1,29). To znači priznati da je „on žrtva pomirnice za naše grijeh: ne samo za naše nego i za grijeh čitavoga svijeta (1 Iv 2,2). Ta kratka formula koja sintetizira čitavo Kristovo djelo postaje i glavna oznaka novoga saveza s Bogom (Mt 26,28)) što ga je Bog s čovječanstvom uspostavio u krvi Kristovoj.

Ta sintetička formula nalazi se u svim sinoptičkim evanđeljima i Djelima apostolskim (Mt 26,28; Mk 1,4; 3,29; Lk 1,77; 3,3 4,18; 24,47; Dj 2,38; 5,31; 10,43; 13,38; 26,18), u svim formulama ispovijesti vjere, a trajno je prisutna u liturgiji, praksi i navještaju Crkve, tako da postaje bit evanđeoske poruke ljudima.

Ta formula izražava usku povezanost između „oprostjenja grijeha” i Kristovoga otkupiteljskog djela, jer je oprostjenje grijeha posljedica njegove smrti i uskrsnuća. Time se ujedno i stvara ogromna suprotnost: grijeh, što ga Krist uništava, jest prava suprotnost Božjem planu spasenja.

A Isus i grijeh postaju dvije suprotnosti: Isus je predstavljen kao protu-grieh, a grijeh kao protu-Isus. Grijeh sačinjava sve ono protiv čega se Isus bori, sve ono što na bilo koji način odvodi od Isusa i sve ono što ometa ostvarenje njegova djela otkupljenja. Da bi sylvladao grijeh, Krist se „odjeljuje” od Boga po svom utjelovljenju, mucu i smrti, i time prolazi put sasvim suprotan od čovječanstva jer to za čovječanstvo znači povratak k Bogu. Vjernici stoga, samo i jedino u Kristu, nadilaze grijeh, poprimaju oprostjenje i postaju pomireni jer se pridružuju dinamizmu njegovog života bitno usmjerenog na Oca. Samo nas njegova krv, krv Sina Božjega, čisti od grijeha (1 Iv 1,7).

A grijeh, ta misteriozna i negativna stvarnost, može se vidjeti samo onda kada živimo u „istini”, u „Riječi”, tj. grijeh spoznajemo samo onda kad nam ga Bog pokaže. I tko smatra da nema grijeha živi u zabludi, a Boga naziva „lašcem” (1 Iv 1,8-10).

Tko vjeruje u „oprostjenje grijeha” znači da vjeruje i u opstojnost grijeha. Iz toga se onda rađa nova moralna dužnost za svakog čovjeka: treba probuditi savjest kako bi ona mogla grijeh pronaći i kako bi mogla ustanoviti njegovo podrijetlo s ciljem da se on prizna i nadiđe u prihvaćanju Krista i njegovog svjetla što ga on baca na čovječanstvo (Iv 1,5).

Sam Bog koji je sve učinio da se sobom pomiri svijet u Kristu (2 Kor 5,17) objavljuje čovjeku da je čitava povijest prožeta grijehom, ona svakog čovjeka kao

i čitavog čovječanstva, te da se to stanje grijeha nadilazi jedino u pristajanju uz njega u Isusu Kristu, njegovoj utjelovljenoj Riječi (Iv 1,3; 1,15-20; Heb 1,1-3).

Bog je sve učinio da bi čovjek zadobio „oproštenje grijeha” i s njegove strane ne postoji nikakva zapreka, jer je on po Kristovoj smrti sa sobom pomirio čitavo čovječanstvo i ono u potpunosti može sudjelovati u njegovom životu. Vršeći poslušno Očev plan, Krist je uklonio i razrušio onaj raskid s početka ljudskog roda, raskid koji je razdvojio čovječanstvo od Boga i Boga od čovječanstva. Stoga je ta velika objava o grijehu i o oproštenju grijeha sastavni dio Božjeg plana spasenja koji kulminira u Kristu i u njemu dobiva potpunu objavu (Ef 1,1-10). Po toj objavi znademo ujedno i stanje svijeta iza Kristovog djela: svijet je s Bogom pomiren (2 Kor 5,18) i Bog ga vodi prema paruziji (LG br. 48.).

Ta objava dobiva onda i novu hitnost za kršćanina: on mora uklanjati grijeh iz svoga osobnog života kao i iz čitavog društva jer tako uklanja i glavnu prepreku koja ometa Božji plan spasenja i koja brani ulazak u Božje kraljevstvo. Za kršćane je nastupila i velika novina koja se sastoji u tome da su preko oproštenja grijeha već sada postali „sinovi Božji”, iako „još nije očitovano što ćemo biti” (1 Iv 3,2). Ali znademo jedno, i to sigurno: oproštenje grijeha se već zbilo i u Očevom kraljevstvu već sada možemo živjeti kao prava djeca. Prepreka koja je to branila, samo ako hoćemo, više ne postoji: ona je uklonjiva premda još ne sasvim i uništena.

Kršćanska zajednica upravo sakramentom pokore slavi i izražava tu veliku novost što joj ju je Krist omogućio. Osim toga, ona ne samo svoje članove nego i sve ljude „dobre volje” poziva da se prisjete i da se kroz sakrament s Bogom pomire: „Pomirite se s Bogom” (2 Kor 5,20). To opet znači da je u kršćanstvu nauka o grijehu i njegovom oproštenju sastavni i bitni dio navještaja spasenja svakom čovjeku, a cilj joj je da preko vjere koja djeluje iz ljubavi i po ljubavi, čovjek čvrsto prione uz Krista (Gal 5,6).

3. „Ako priznajemo svoje grijeha. . .” (1 Iv 1,9)

Čovjek često puta zamišlja da je grijeh povreda nekakvoga apstraktnog reda, nekakvoga nevidljivog poretka, izdaja nekog načela ili povreda čovjeka i prirode. No, u kršćanstvu je grijeh prvotno i isključivo u odnosu prema Bogu: to je opiranje njegovom planu spasenja datom u Kristu koji s Duhom Svetim izvodi spasenje čovjeka i čovječanstva. Grijeh je stoga odbijanje Božjeg spasenja, neprihvatanje sudjelovanja u Kristovom poslanju, odbijanje pomirenja s Bogom u Kristu. Odbijanjem spasenja, čovjek se zatvara u samoga sebe i tako vrši „nasilje” i nad samom svojom naravi, nad svojom osobom, jer je on kao takav utemeljen na Bogu i njegovom očinskom djelovanju. Stoga je čovjek i ontološki usmjeren na zajedništvo s Bogom koji ga želi susresti u Kristu. Tim odbijanjem čovjek promašuje i

sami smisao i svrhu svoje opstojnosti: „Vrijeđamo Boga kad radimo i jer radimo protiv svoga dobra”.⁴

Stavu grijeha, tj. odbijanju Božjeg spasenja, suprotan je stav vjere koji označuje prihvaćanje Božjeg spasenja što ga Bog izvodi u Kristu. Samim prihvaćanjem Božjeg spasenja i pomirenja i vjernici postaju „službenici” pomirenja. A pomirenje označiva povratak na autentičnost vlastite ljudske naravi.

Tako onda oprostjenje grijeha koje rezultira pomirenjem, postaje pravi život u Kristu koji u svojem tijelu živi trajni povratak čovječanstva k Bogu Ocu. I što je ta veza s Kristom jača, to je i življe sudjelovanje u tajni njegove smrti; kršćaninov život biva autentičniji, a svijest grešnosti koja se protivi tom intimnom sudjelovanju postaje jasnija. Taj stav u kršćaninu opet rađa trajnu želju da se svim silama opire grijehu.

Priznati vlastiti grijeh znači, dakle, postati svjestan svoje iskonske grešnosti koja u kršćaninu mora roditi želju za oslobođenjem od tog stanja. A to, zapravo, stvara pomirenje koje označuje prihvaćanje Božjeg spasenja i stupanje u intimni život s njim.

Logično tomu možemo onda i ustvrditi da oni koji obavljaju sakramenat pomirenja žive trajni proces obraćenja. A svim obraćenicima je karakteristično to da priznaju i ispovijedaju vlastitu nevjernost, da mole za oprostjenje, da teže za oslobođenjem od robovanja propadljivosti, jer tako postaju sudionici slobode i slave djece Božje (Rim 8,22). Put oslobođenja ostaje uvijek jedan jedini: Isus Krist (Heb 9,1-28). I tko želi prijeći taj put, mora onda hoditi kao što je on hodio (1 Iv 2,6), tj. mora dozvoliti da bude spašen po njegovoj smrti, te trajno živjeti tu mogućnost što mu je Bog pruža (Rim 6,1-14). To se onda pretvara u trajni Božji zov upućen svakom pojedincu i zajednici vjernika. Krist je na sebe uzeo grijeh svijeta i, u svome tijelu, zaslužio njihovo oprostjenje i tako postigao „veliki mir” između Boga i čovjeka. Tako i pravi mir postaje njegovo djelo, njegov dar čovjeku.

4. Osobno i zajedničko pomirenje

Svijest grijeha i grešnosti treba prožimati ne samo pojedince nego i sve kršćanske zajednice. I zajednice Bog poziva na obraćenje, tj. da dozvole da ih on obrati.

Stoga zajednica Božjeg naroda mora postati svjesna raznih nepravda, manipulacija i svih zala koja ranjavaju i izoliraju čovjeka. Riječ je o „socijalnom” grijehu na koji su počeli upozoravati teolozi i pastiri Crkve. Tu je i jasni poziv upućen svim kršćanima na borbu baš protiv tog grijeha: „U svjetlu vjere, jer smo kršćani, gledamo kao na sablazan i kao na suprotnost sve veću razliku između bogatih i siromaših. Obilje nekolicine pretvara se u izazov protiv bijede ogromnih

4. TOMA AKVINSKI, *Summa contra gentes*, 3c, 122.

masa. To se protivi Stvoriteljevom planu i njemu dužnoj časti. U toj mucu i boli Crkva vidi stanje socijalnog grijeha, utoliko težeg, ukoliko se obistinjuje u tzv. katoličkim zemljama koje bi morale imati snage za pomirenjem (. . .) Neka se dignu granice iskorištavanja".⁵

Mir među narodima koji počiva na pravednosti koja je i novo ime mira,⁶ nije nešto što automatski dolazi, samo od sebe, nego je to plod rada i sudjelovanja čovjekovog u svemu što je dobro; to je borba oko uništenja svega onoga što čovjeka „otuđuje” i u njegov život unosi nered i nepravdu. I na tom se planu onda rađa moralni zahtjev za svakog kršćanina, pastira kao i za samu zajednicu: treba ustrajno nastojati da svi članovi postanu živi i aktivni dio Božjeg naroda da bi onda kao pojedinci i kao zajednica izgrađivali bolji i pravedniji svijet, tj. da bi se već *ovdje i sada* ostvarilo Božje kraljevstvo s Kristom na čelu. Kršćanima je taj put sasvim jasan: bolji svijet i Kraljevstvo Božje ostvaruju se preko praštanja, jer i Bog s nama tako čini: izmiruje nas sa sobom upravo preko svoga milosrđa.

5. Oproštenje

Grieh prestaje postojati samo onda kada ga Bog oprostí u Isusu Kristu. Sam sebi nitko ne može oprostiti grijeh. Da bi grijeh prestao postojati preko Božjeg oprosténja, nije dovoljna samo vjera u oprosténje grijeha, a niti čista želja da se grijeh nadíde, već je potrebno željeti, tražiti i prihvatiti Božje oprosténje; potreban je u nama Božji zahvat u Isusu Kristu da bismo preko njega i u njemu postali novo stvorenje (Gal 5,15). Čovjeka ne može spasiti ništa drugo doli povratak na put obraćenja koji mu omogućuje da ga Bog prihvati i oprostí mu sve grijehe i nedostatke koji se protive Božjem planu spasénja. Kad bi samo vjera u oprosténje grijeha bila dovoljna za oprosténje, tada bi to bio plod ljudske inicijative, a ne Božje; oprosténje bi bilo plod naših djela a ne plod Božjeg milosrđa, a to se bitno protivi Kristovom djelu i kršćanskoj poruci spasénja o oprosténju grijeha što ga Bog izvodi u Kristu. Ipak, željom za obraćenjem pobjeđuje se glavni otpor Božjem milosrđu; u čovjeku raste odluka da se zlo i grijeh unište, od Boga se traži milosrđe, ali oprosténje uvijek ostaje plod Božje dobrote i milosrđa. Stoga je i svako obraćenje plod Božjeg praštanja i milosrđa.

No, nije dovoljna ni sama želja za pomirenjem. Po kršćanskom shvaćanju, potrebno je da ta želja bude izražena u sakramentu pokore koji udjeljuje oprosténje i ostvaruje pomirenje. I to je Božja, odnosno Kristova volja koji je dao apostolima, tj. Crkvi, moć i vlast praštanja grijeha. Ako stoga želimo živjeti s Bogom pomireni u Kristu, moramo vršiti sakrament pomirenja što ga daje i vrši Crkva preko svojih opunomoćenih službenika. Moglo bi se onda ustvrditi i to da učestalost primanja tog sakramenta stvara i veću želju života s Bogom. To je kao neki recipročni proces.

5. I. PAVAO , Govor Campesinosima u Oaxacai, u Documenti di Puebla, 480-506.

6. Usp. PAVAOVI, Populorum progressio, br. 76.

Pomirenje se onda mora pokazati i u kršćaninovom životu. pomiren s Bogom i s Crkvom je samo onaj koji ne odbija da i sam bude pomiratelj, tj. onaj koji i u zajednici dijeli pomirenje i u zajednici moli za pomirenje svega svijeta. „Ako je težak grijeh, i ne možeš ga oprati suzama pokore, neka onda za tebe plače majka Crkva koja, kao majka udovica, zagovara za pojedince kao za jedince”.⁷

Procesom obraćenja u čovjeku sazrijeva i odgovornost za rast Božje obitelji kao i odluka da se moli milosrđe Očevo i sama želja da se uklanjaju sve smetnje koje uvjetuju kašnjenje na zajedničkom putu spasenja i ostvarenja Božjeg kraljevstva. Sakramentalno odrješenje je stoga dar i poziv na promjenu vlastitog života, i ta promjena mora inspirirati čitav život i djelovanje. Ta, Krist ne želi od svojih vjernika stvoriti nepokretne ljude, nego želi da oni prihvate sve uvjete života i da ih žive onako kako je to on činio. A to je onda nastavljanje njegovoga spasiteljskog djela za život svijeta. I svaki onaj koji ljubi Krista, ljubi i u Kristu, te se pretvara u aktivnog i svjesnog člana naroda Božjega koji trpi, moli i djeluje zajedno s Kristom.

Kroz to svoje djelovanje kršćanin će trajno nailaziti na prepreke, na smetnje i stoga će morati trpjeti i činiti pokoru. No, on mora znati da je i Učiteljjev život bio prožet križem i da je on preko križa ušao u slavu. Stoga je Kristov križ za kršćane kao „prolaz” u novo stvorenje, rađanje za sposobnost ljubavi te će i svaka njegova pokora biti sudjelovanje u križu po kojem je Krist otkupio svijet.

6. Živjeti kao pomireni

Opraštati znači sudjelovati u Božjoj ljubavi prema svijetu i čovjeku koji su zarobljeni zlom i grijehom. „Tko je Bog kao ti koji prašta krivnju, koji grijeh oprašta i prelazi preko prekršaja baštine svoje . . . uživa u pomilovanju?” (Mih 7,8).

Bog ima svoj plan spasenja i ne dozvoljava da ga paralizira ljudsko odbijanje. On ostaje trajno vjeran svome planu s čovječanstvom, jer je on nepresušan izvor milosrđa i praštanja. Bog Isusa Krista u kojega kršćani vjeruju jest milosrdni Otac koji želi dobro svome narodu. On je uvijek vjeran samome sebi, uvijek pun ljubavi prema svojim stvorenjima, pa i onda kada ga zanemaruju, jer on je Bog koji uživa u pomilovanju.

On oprašta onima koji ljube one koji „ne ljube”, i ljubi u onima koji „ne ljube”. Oprašta onome koji dobro čini i ostvaruje, onome koji nastoji oko općega dobra i oko rasta svoje zajednice i čitavoga svijeta.

Stoga čovjek koji je s Bogom pomiren nikako ne može trpjeti negativnosti u svojem životu i svijetu, nego sve čini, radi i moli kako bi ih uklonio. Ta, tko je s Bogom pomiren on i ontološki postaje dobar, želi da svi ljudi postanu dobri i raduje se njihovom napretku i uspjehu u dobru. Kod takvog čovjeka, konačno, nema nikakve prepotencije nego samo iskrena želja da se zajednički odgovori na Božji poziv i da sve bude kako to Bog želi.

7. SV. AMBROZIJE, In Lucam, 5, 92.

Čovjek koji se opire Božjem zahvatu i spasenju i koji ne traži i ne želi pomirenje, za to uvijek pronalazi nova opravdanja jer ne želi priznati svoj grijeh i svoj vlastiti egoizam. Samo čovjek koji je dubinski s Kristom povezan i koji zna da je Krist do kraja ljubio, shvaća i doživljava pravo značenje pomirenja i Božje ljubavi. Iz toga njegovog zajedništva s Bogom rađa se i plemenita krepost razboritosti pomoću koje on uviđa koje su to zapreke ljubavi i Božjem planu. A to mu onda rađa i želju i volju da ih nadilazi i ispravlja.

U tom svjetlu gledano, opraštati znači djelovati po Božju i u sebi neprestano hraniti i izgrađivati spremnost i volju (habitus) oko preobrazbe sebe i svijeta oko sebe, i to uvijek na bolje. Tako onda milosrđe, koje je izvor praštanja, postaje motor i pokretač svakog djelovanja; ono postaje trajno domišljanje putova slobode i oslobođenja. A čovjek postaje milosrdan samo onda ako prihvati Božje milosrđe: u vatri se postaje vatra.

Takav čovjek kojemu je oprašteno i koji prašta svjesno i slobodno ulazi u sve pore svijeta i društva i u djelo provodi svoju čežnju za boljim i ljepšim svijetom jer Bog tako želi.

Tko prašta taj istinski i ljubi, a teško i bolno doživljava bijedu i ljudsko trpljenje, sam trpi zbog nedostatka ljubavi i praštanja. On trpi i zbog otpora ljubavi, jer on u sebi osjeća ljubav i zna da je ona neophodna za život svijeta i čovjeka. Takav čovjek trpi i zbog paraliziranja pravednih i istinskih međuljudskih odnosa.

Živjeti i doživljavati opraštenje grijeha znači onda i stalno nastojati da svi ljudi postignu i ostvare svoj vlastiti identitet i da nadiđu sve prepreke zla i grijeha koje ih u tome ometaju. Opraštenje se tako pretvara u radikalni izazov čovjeku jer ono postaje protivljenje postojećoj situaciji u kojoj trpi i čovjek i sve stvorenje. Budući je opraštenje i vjera u milosrđe Božje, onda ono nužno uključuje i djelovanje da se baš Božje milosrđe ne sprečava nego da se osjeti u našem svijetu i našoj povijesti. Opraštenje je, konačno, iščekivanje i nastojanje da ljudski život postane ljudskiji, da postane život prožet željom za općim dobrom i nadom u bolje sutra. A upravo ta odgovornost za opće, zajedničko dobro, mora navesti čovjeka da živi svu puninu i bogatstvo praštanja i da pronalazi putove preko kojih se ono ostvaruje.

Zaključak

A to je zadaća svih skupa i svakog pojedinca. nitko nije izuzet niti je itko suvišan. Opće dobro se najbolje ostvaruje onda kada ga svi članovi i ostvaruju, tj. onda kada svaki pojedinac nastoji pomoći i osloboditi svoga brata-bližnjega od svih trpljenja i ograničenja. U tome je najveći primjer Isus Krist: on je srcem punim ljubavi i milosrđa prodro čak u kraljevstvo smrti, oslobodio zarobljenike i dao im sretnu slobodu u krilu Očevu. Stoga tko vjeruje u Krista, tko ljubi i prašta kao on, taj onda bez straha ulazi u kraljevstvo mržnje i grijeha da zajedno

s Kristom i Duhom Svetim kida verige zarobljenicima zla kako bi im omogućio bijeg u sretnu slobodu. A Krist i danas na sebe preuzima i svojom ljubavlju uništava našu zloću i opačinu (Rim 5,6; 1 Pt 3,18) kako bi nas i danas s Bogom pomirio. Time on trajno krijepi i potpomaže svoju Crkvu u nastojanju oko poboljšanja i svetosti, jer to je volja Božja. To on radi i onda kada mu se ljudi opiru jer on je punina milosrđa.

Oni ljudi koji su dopustili Božji zahvat u sebi, tj. koji su dozvolili i ostvarili u sebi pomirenje, postaju ponovno ljudi života i ljubavi. Oni imaju moć i sposobnost da pomognu onima koji su na putu borbe i očišćenja. Upravo kroz njihovo djelovanje svijet postaje sličniji pravom kraljevstvu slobode, pravednosti i ljubavi.

Volja nadilaženja grijeha u Kristu pretvara se i u trajnu dostupnost i radost života unutar zajednice naroda Božjega, naroda koji neprestano raste kao tijelo Kristovo i kao hram Duha Svetoga, tj. kao sakrament svijeta.

